

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
BÜNTETŐJOGI TANSZÉK
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI PROGRAM

Dr. Tóth-Balogh Nataniel László

A kriptovaluták jogi szabályozása európai és amerikai összehasonlításban, különös tekintettel a (büntető) szankciókra

A doktori értekezés magyar nyelvű tézisei

TANSZÉKVEZETŐ

PROF. DR. GELLÉR BALÁZS JÓZSEF Ph.D. (CANTAB), DR. HABIL.

TANSZÉKVEZETŐ EGYETEMI TANÁR

ELTE-ÁJK BÜNTETŐJOGI TANSZÉK

TÉMAVEZETŐK DR. HAB. DR. AMBRUS ISTVÁN

TANSZÉKVEZETŐ, HAB. EGYETEMI DOCENS

ELTE-ÁJK BÜNTETŐJOGI TANSZÉK

ELTE-ÁJK KRIMINOLÓGIAI TANSZÉK

Az Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola és program vezetője: Prof. Dr. Nagy Marianna

DOI-azonosító:

BUDAPEST
2025

I. A kutatási feladat összefoglalása

Kutatásom célja annak feltárása és elemzése, hogy az elmúlt évtized során milyen jogszabályi és jogdogmatikai változások mentek végbe a kriptovaluták szabályozása terén az Európai Unióban és az Egyesült Államokban. A vizsgálat középpontjában a jogfejlesztés folyamata, annak gyakorlati és elméleti eredményei, valamint ezek összevetése áll. Célom továbbá, hogy a feltárt jogalkotási tendenciák és dogmatikai irányváltások alapján következtetéseket vonjak le a kriptovaluták jogi kezelésének jövőbeli irányairól, különös tekintettel a jogbiztonság, a szabályozás kiszámíthatósága, valamint a pénzügyi és technológiai innováció közötti egyensúly megteremtésének lehetőségeire.

Az elmúlt évek technológiai fejlődése, különösen a blokklánc-alapú pénzügyi eszközök, köztük a kriptovaluták térnyerése, komoly kihívások elé állította a jogalkotókat világszerte. Bár mind az Európai Unió, mind az Egyesült Államok felismerte a kriptoeszközök szabályozásának szükségességét, a két jogrendszer megközelítése, struktúrája és jogpolitikai fókusza jelentősen eltér egymástól.

Az Európai Unió szabályozása egységesítési törekvésekre épül, amelynek célja, hogy az egész belső piacon koherens és egységes keretek között történjen a kriptoeszközök kezelése. A legfontosabb előrelépés e téren a Markets in Crypto-Assets (MiCA) rendelet elfogadása, amely 2023-ban véglegessedett, és várhatóan 2024–2025-ben lép teljes mértékben hatályba. A MiCA rendelet az első átfogó európai szabályozási keret a kriptoeszközök számára, amely kiterjed a tokenkibocsátók, kriptoszolgáltatók, valamint a stabilcoinok szabályozására is. A rendelet célja, hogy fokozza a befektetői biztonságot, csökkentse a piaci visszaélések lehetőségét, valamint ösztönözze az innovációt úgy, hogy közben fenntartja a pénzügyi rendszer integritását. Az EU tehát a kriptovaluták szabályozásában inkább preventív és egységesítő szemléletet követ, amely előírja az engedélyezési kötelezettségeket, transzparenciaelvű működést, és számos prudenciális követelményt.

Ezzel szemben az Egyesült Államok szabályozási rendszere fragmentáltabb és eseti jellegűbb. A kriptoeszközök jogi megítélése szövetségi és tagállami szinten is eltérhet, ami a piaci szereplők számára nagyfokú bizonytalanságot eredményez. A különböző hatóságok – például a Securities and Exchange Commission (SEC), a Commodity Futures Trading Commission (CFTC), az Internal Revenue Service (IRS) és az Office of the Comptroller of the Currency

(OCC) – eltérő értelmezést alkalmaznak attól függően, hogy a kriptoeszközt értékpapírnak, árucikknek vagy más típusú vagyonelemnek tekintik-e. A legnagyobb figyelmet az SEC joggyakorlata kapja, különösen azon kérdés kapcsán, hogy egy adott token a Howey-teszt alapján értékpapírnak minősül-e. Az Egyesült Államok szabályozási megközelítése inkább reaktív: az eseti jogalkalmazás és a precedensalapú jogfejlesztés dominál, szemben az uniós kodifikációval.

Az amerikai rendszer előnye a rugalmasság és a gyors alkalmazkodóképesség, ám hátránya a kiszámíthatatlanság és a szabályozási átfedésekből adódó jogbizonytalanság. Ezzel szemben az EU-s modell előnye az átlátható és egységes jogi környezet, amely elősegíti a befektetői bizalom kialakulását, ugyanakkor hátrányt jelenthet az, hogy a túlzott szabályozás gátolhatja az innováció gyors terjedését.

Az Európai Unió a kriptoeszközök jogi szabályozásában egységes és proaktív jogalkotási megközelítést alkalmaz, addig az Egyesült Államok továbbra is eseti alapon, hatósági értelmezések és bírósági precedensek mentén alakítja ki jogi álláspontját. A két modell közötti különbségek komoly hatással vannak nemcsak a piaci szereplők működésére, hanem arra is, hogy mely régió válik a blokklánc-technológia és a kriptoeszközök globális központjává a következő évtizedben.

II. A kutatás büntetőjogi vetülete

A kriptovalutákhoz kapcsolódó jogi szabályozás nem csupán a pénzügyi szolgáltatások világában okozott jelentős átrendeződést, hanem a büntetőjog területén is új kihívások elé állította a jogalkalmazókat. Mind az Európai Unióban, mind az Egyesült Államokban, valamint Magyarországon is fokozódó figyelem irányul a kriptovalutákkal kapcsolatos visszaélések megelőzésére, szankcionálására, különösen a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása, a csalás és az engedély nélküli pénzügyi szolgáltatásnyújtás vonatkozásában.

Az Európai Unióban a büntetőjogi fellépés szorosan kapcsolódik az uniós pénzügyi szabályozás végrehajtásához. A kriptoeszközöket kezelő szolgáltatók – mint például a kriptotőzsdék és tárcaszolgáltatók – a pénzmosás elleni szabályozás (AML) hatálya alá tartoznak. Az 5. és 6. AML irányelv kiterjesztette az AML-szabályokat ezekre a szolgáltatókra is, ami azt jelenti, hogy kötelesek ügyfél-azonosítást végezni (KYC), gyanús tranzakciókat jelenteni, és megfelelni az átláthatósági követelményeknek. Amennyiben e kötelezettségeiket elmulasztják,

nem csupán közigazgatási bírság, hanem büntetőjogi felelősség is felmerülhet, különösen, ha az elmulasztás pénzmosást vagy más bűncselekményt tesz lehetővé. Az Európai Ügyészség (EPPO) és az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) is vizsgálhat ilyen ügyeket, amennyiben uniós pénzügyi érdekek is érintettek.

Az Egyesült Államokban a kriptovaluta-alapú bűncselekmények üldözését számos szövetségi hatóság koordinálja. A legaktívabb szereplők közé tartozik a Department of Justice (DOJ), amely büntetőeljárásokat folytat például pénzmosás, csalás vagy nem engedélyezett pénzügyi tevékenység miatt. A Securities and Exchange Commission (SEC) és a Commodity Futures Trading Commission (CFTC) is jogosult pénzbírságot kiszabni, vagy bírósági eljárást kezdeményezni, amennyiben a kriptoeszközök kereskedelme sérti az értékpapír- vagy áruipiaci törvényeket. Egyes esetekben a bírságok összege meghaladhatja a több száz millió dollárt, és a vezetők személyes büntetőjogi felelőssége is megállapításra kerülhet. Jó példa erre a Ripple Labs és a FTX elleni eljárás, ahol a szabályozó szervek együttműködtek a büntetőjogi hatóságokkal, és több vádemelés is történt csalás, összeesküvés és pénzügyi visszaélés miatt.

Magyarországon a kriptovaluták szabályozása fokozatosan formálódik, azonban a büntetőjogi szankciók már jelenleg is alkalmazhatóak a Btk. keretein belül. A pénzmosás (Btk. 399. §), információs rendszer vagy adat megsértése (Btk. 423. §), csalás (Btk. 373. §) és más vagyoni bűncselekmények a kriptovalutákhoz kapcsolódó visszaélések esetében is relevánsak lehetnek. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) mint pénzügyi felügyeleti szerv, a kriptovaluták vonatkozásában folyamatosan figyelemmel kíséri a piaci szereplők tevékenységét, és bár jelenleg a kriptoeszközök nem minősülnek hivatalosan pénzügyi eszköznek, az MNB figyelmeztetésekkel, közleményekkel, illetve – engedély nélküli tevékenység esetén – piacfelügyeleti eljárásokkal is felléphet. A jogsértések esetén pénzbírságot szabhat ki, és kezdeményezheti büntetőeljárás megindítását is, ha bűncselekmény gyanúja merül fel.

Magyarországon a Pénzmosás Elleni Információs Iroda (NAV-on belül működő szervezet) is fontos szereplő, amely bejelentést kaphat a kriptoszolgáltatóktól, amennyiben gyanús tranzakció történik. Bár hazánkban egyelőre nem történt látványos büntetőeljárás kriptovalutával kapcsolatos visszaélés miatt, a jogalkotás előkészítői és a felügyeleti szervek egyre szorosabban követik a nemzetközi tendenciákat.

A büntetőjogi szankcionálás a kriptovaluták esetében mindenhol megjelenik, de mértéke, jellege és gyakorlati alkalmazása jelentős eltéréseket mutat. Az Európai Unió jogharmonizációval és rendeleti úton igyekszik biztosítani a jogérvényesítést, míg az Egyesült Államok a hatóságok szoros együttműködésén és erőteljes jogérvényesítésen keresztül lép fel a jogsértőkkel szemben. Magyarország pedig – az uniós keretekhez igazodva – fokozatosan bővíti szabályozási és szankcionálási eszköztárát, miközben a Magyar Nemzeti Bank és a NAV is aktívan figyeli és elemzi a kriptovalutákhoz kapcsolódó kockázatokat.

III. A kutatás eredménye a magyar jogszabályi környezetre vetítve, MICA rendelet

A MiCA (Markets in Crypto-Assets) rendelet jelentős hatást gyakorol Magyarországra a kriptoeszközök – különösen a kriptovaluták – jogi szabályozásának, felügyeletének és piacfejlesztésének területén. A rendelet az Európai Unió első olyan átfogó szabályozási kerete, amely kifejezetten a kriptoeszközök piacát célozza meg, és mivel uniós rendeletről van szó, közvetlenül alkalmazandó lesz Magyarországon is, külön nemzeti implementáció nélkül. Ennek következtében a hazai jogrend és felügyeleti gyakorlat érdemben meg fog változni a MiCA hatálybalépését követően.

Magyarországon jelenleg nem létezik átfogó, kifejezetten kriptoeszközökre vonatkozó törvényi szabályozás. A kriptovalutákhoz kapcsolódó kérdések jelenleg a pénzmosás elleni, az adózási és a büntetőjogi szabályok keretében kerülnek kezelésre, miközben a kriptoeszközök piaca dinamikusan fejlődik és mind több szereplőt, szolgáltatót, valamint magánszemély befektetőt vonz. Ebben a helyzetben a MiCA rendelet olyan jogbiztonságot teremt, amelyre eddig nem volt példa: világos fogalmi meghatározásokat vezet be – például a kriptoeszköz, a stabilcoin, az NFT, a szolgáltató vagy a tokenkibocsátó fogalmát –, és egységes engedélyezési, működési, valamint átláthatósági követelményeket állít fel.

A rendelet alkalmazásával Magyarországon a Magyar Nemzeti Bank (MNB) válik a kriptoeszközök piacának elsődleges felügyeleti szervévé. Az MNB feladata lesz az engedélyezési eljárások lefolytatása, a működési szabályok betartatásának ellenőrzése, és szükség esetén szankciók alkalmazása. Ez a szerepbővülés komoly felelősséget ró az MNB-re, amelynek meg kell erősítenie technikai, szakmai és jogi kapacitásait annak érdekében, hogy hatékonyan felügyelhesse ezt az új, innovatív piacot. Az MNB már korábban is figyelemmel kísérte a kriptoeszközök piacát, ugyanakkor eddig nem rendelkezett konkrét szabályozási és

engedélyezési hatáskörrel e téren. A MiCA révén ez most megváltozik, és a jegybank aktív, hatósági jogosítványokkal rendelkező szereplővé válik a hazai kriptoszektorban.

A MiCA hatása a piaci szereplők számára is rendkívüli jelentőséggel bír. A magyarországi kriptoszolgáltatók – például kriptotőzsdék, letétkezelők, tokenkibocsátók – számára a rendelet világos működési keretet biztosít, amelynek teljesítése egyben azt is jelenti, hogy szolgáltatásaik uniós szinten elismertek és legálisan működtethetők lesznek. Azok a szereplők, amelyek eddig engedély nélkül vagy bizonytalan jogi helyzetben működtek, most egyértelmű szabályozási és megfelelési követelményekkel fognak szembesülni. Ez hozzájárulhat ahhoz, hogy a „szürkezónában” működő, kevésbé megbízható szolgáltatók kiszoruljanak a piacról, miközben a szabálykövető és transzparens magyar vállalkozások megerősödhetnek, sőt versenyelőnyre is szert tehetnek.

Nem elhanyagolható szempont a felhasználói és befektetői védelem megerősödése sem. A MiCA egyik központi célja, hogy a fogyasztók nagyobb átláthatóságot és biztonságot élvezzenek, miközben kriptoeszközökkel kereskednek vagy ezekbe fektetnek. A szabályozás kötelezővé teszi például a kockázati figyelmeztetések feltüntetését, a szolgáltatók információszolgáltatási kötelezettségeit, és világos felelősségi szabályokat állít fel arra az esetre, ha például az ügyfélpénzek elvesznek, vagy ha a szolgáltató megsérti a jogszabályi kereteket.

Bár a MiCA rendelet közvetlenül nem érinti az adójogi szabályozást, annak közvetett hatása a magyar adópolitikára is érezhető lesz. A kriptoeszközök pontosabb meghatározásának köszönhetően a NAV is egységesebb és átláthatóbb szempontok alapján kezelheti a kriptoalapú jövedelmeket, ami hosszú távon segítheti a szabályozott és rendezett adózási környezet kialakulását. Emellett a MiCA ösztönözheti a pénzügyi innovációk, blokklánc-technológiára épülő fejlesztések és fintech kezdeményezések elterjedését is, ami gazdasági növekedési potenciált hordoz Magyarország számára.

A MiCA rendelet bevezetése mérföldkő Magyarország számára a kriptovaluták és más kriptoeszközök jogi szabályozásának terén. Egy olyan egységes és közvetlenül alkalmazandó keretrendszer nyújt, amely biztosítja a jogbiztonságot, kiszámíthatóságot és felügyeleti kontrollt, miközben segíti a felhasználók védelmét és előmozdítja a gazdasági innovációt. Magyarország tehát nem csupán a szabályozási megfelelés terén profitálhat a MiCA

rendeletből, hanem hosszabb távon a kriptogazdaság versenyképes, átlátható és fenntartható fejlődése is megerősödhet a hazai piacon.

IV. A témakörből készült publikációk jegyzéke

<https://jogaszvilag.hu/szakma/a-blokklanc-technologia-ujabb-termeke-az-nft-jogi-megitelese/>

A blokklánc-technológia újabb terméke, az NFT jogi megítélése, 2022. október 11.

<https://jogaszvilag.hu/szakma/altcoinok-tokenek-jogi-megitelese-a-ripple-vs-sec-ugy/>

Altcoinok, tokenek jogi megítélése: a Ripple vs. SEC ügy, 2023. szeptember 13.

<http://ugyeszeklapja.hu/?p=3891>

BALOGH László: A kriptovaluták és a blokklánc-technológia szabályozása az EU-ban és néhány más ország példáját bemutatva. = Ügyészek Lapja. Szakmai érdekképviselési folyóirat, 29. évf. 3/2022. 81-92. pp. A4/10576

<https://ugyeszeklapja.hu/?p=3930>

BALOGH László: Kriptovaluta, blokklánc-technológia, NFT – Szabályozás, adózás Magyarországon, a bitcoin polgári jogi megítélése = Ügyészek Lapja. Szakmai érdekképviselési folyóirat, 29. évf. 4/2022.

<https://www.parlament.hu/documents/56469078/56470561/eutan2211.pdf/b01e25ce-62a1-6495-c7f5-0daad4897f1b?t=1669799411140>

Új folyóiratcikkek az Európai Unióról, válogatás az Országgyűlési Könyvtárba 2022. november

BALOGH László: A kriptovaluták és a blokklánc-technológia szabályozása az EU-ban és néhány más ország példáját bemutatva